

§44

Införande av perukbidrag vid könsdysfori (HSN/780/2023)

Sammanfattning

I Region Jämtland Härjedalen finns ett förskrivardirektiv för peruker, i vilket det framgår att vuxna enligt vissa kriterier kan beviljas ett bidrag om högst 6 Tkr per år och patient (exkl. moms). Könsdysfori innebär ett psykiskt lidande eller en försämrad förmåga att fungera i vardagen, som orsakas av att könsidentiteten inte stämmer överens med det registrerade könet. Perukbidraget i Region Jämtland Härjedalen omfattar i dagsläget inte könsdysfori. Inom Regionens verksamhet har dock frågan väckts om bidrag även ska kunna förskrivas till patienter med könsdysfori som har behov av peruk. Gemensam nämnd avseende samordnad upphandling, lagerhållning och distribution av sjukvårdsprodukter samt hjälpmedel (GNUS) beslutade den 7 november 2022 att tillsätta en utredning för att se över frågan.

Utredningen visar att målgruppen för peruk till patienter med könsdysfori främst är kvinnor som har bytt kön efter att ha fötts som biologiska män. Inom Region Jämtland Härjedalen arbetar ett särskilt utredningsteam inom Område Psykiatri (KIM) för personer med könsdysfori med en önskan om byte av juridisk könsidentitet och/eller könsbekräftande behandling. Såväl personal vid KIM som individer i den aktuella patientgruppen uppger att det finns behov av hjälpmedel - däribland peruk - för att dessa patienter på ett naturligt sätt ska kunna smälta in i både privata och offentliga sammanhang. Perukbidrag skulle underlätta mycket i vardagen, både emotionellt och ekonomiskt. Både KIM och brukare anser att möjligheten att få perukbidrag skulle öka berörda patienters livskvalitet.

Socialstyrelsen gav 2015 ut ett kunskapsstöd om vård av vuxna med könsdysfori, där en rekommendation ges att hälso- och sjukvården bör erbjuda hjälpmedel, bl.a. peruker, till personer med könsdysfori. Rekommendationen stöds av RFSL. En omvärldsanalys av övriga regioner ger vid handen att tre regioner i dagsläget har regler som uttryckligen inkluderar könsdysfori i kriterierna för perubidrag. Ytterligare fyra regioner har inte uttryckliga kriterier om könsdysfori, men generella formuleringar i reglerna som heller inte utesluter att könsdysfori kan omfattas. Övriga 14 regioners regler för perukbidrag, inkl. Jämtland Härjedalen, medger i dagsläget inte perukbidrag för könsdysfori. Den nationella högspecialiserade vården inom området kommer enligt bedömning inte att omfatta hårsättning som även fortsatt kommer att ligga kvar hos respektive region att besluta. Såväl Socialstyrelsen som ansvarigt nationellt programområde (NPO) har meddelat att hårsättning/peruk inte inryms i definitionen för könsdysfori inom nationellt högspecialiserad vård. Det innebär att ansvaret för frågor om hårsättning för den här patientgruppen fortsatt kommer att ligga kvar på regionerna. Det finns heller inte något ytterligare kunskapsunderlag att invänta från nationellt håll, utan Socialstyrelsens rekommendation från 2015 är fortsatt den som gäller.

Utifrån den utredning som har genomförts bör Region Jämtland Härjedalen utvidga kriterierna för förskrivning av peruk med patient från och med 18 år med fastställd diagnos transsexualism/könsdysfori. Förskrivningsrätten för peruk för aktuell målgrupp läggs på läkare med specialistkompetens inom psykiatri eller dermatologi. I nuläget finns ingen finansiering för en utvidgning av kriterierna vid dagens nivå på bidraget. Omvärldsanalysen av perukbidrag i andra regioner i Sverige visar att flera regioner har ett lägre perukbidrag än Jämtland Härjedalen. En möjlighet som bör övervägas är därför att sänka dagens perukbidrag i Jämtland Härjedalen om 6 Tkr per år och patient till 5 Tkr. per år och patient för samtliga patienter. Det skulle innebära att den totala budgeten för perukbidrag hålls på ungefär samma nivå, eller till och med kan bli något lägre. Nackdelen för de patientgrupper som i dagsläget får perukbidrag om 6 Tkr. år och patient vore att de skulle förlora 1 Tkr. Per år och patient. Det positiva med en sådan lösning vore dock att alla patienter med behov av peruk skulle omfattas av bidraget. Att vissa patientgrupper får perukbidrag om 6 Tkr. per år och patient, medan en annan - mycket utsatt och sårbar patientgrupp - blir helt utan bidrag skulle kunna upplevas som orättvis och ojämlig vård. Olika patientgrupper med liknande behov bör behandlas lika.

Gemensamma nämnden för upphandling av sjukvårdsprodukter m.m. behandlade ärendet vid sitt sammanträde 2023-04-03 och beslutade att överlämna ärendet för vidare hantering i hälso- och sjukvårdsnämnden.

Utifrån ett underlag från KIM i Östersund (barn och unga utreds och behandlas inom Region Västerbotten, där peruk ingår som hjälpmedel) har en beräkning gjorts. Omkring två-tre nya patienter årligen med fastställd diagnos könsdysfori uppskattas ha behov av peruk till en kostnad motsvarande fastställt bidrag 6 Tkr. Den totala kostnaden beräknas därmed till 12-18 Tkr per år för dessa två-tre patienter. Utöver det tillkommer patienter med behov av initialt perukbidrag, som sedermera behöver förnyas. Dessa är svåra att uppskatta på ett tillförlitligt sätt, men kan antas öka något i volym efter hand. Enligt KIM kan antalet uppskattas uppgå till omkring 20 patienter med diagnosticerad könsdysfori totalt, som årligen kan komma att ansöka om perukbidrag. Det skulle innebära att den totala kostnaden i Region Jämtland Härjedalen skulle uppgå till omkring 100-120 Tkr per år. Under 2022 betalades totalt 709 Tkr ut i perukbidrag i Region Jämtland Härjedalen. Det motsvarar 118 patienter totalt per år.

Hälso- och sjukvårdsnämnden tillstyrker gemensamma nämndens förslag om införande av perukbidrag till patienter med könsdysfori. Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår dock att befintligt bidrag istället sänks med 500 kr (istället för 1Tkr och bedömningen är att detta räcker för att nå kostnadsneutralitet samtidigt som befintliga patienter inte drabbas av ett kraftigt sänkt bidrag.

Vid regionfullmäktiges sammanträde den 13 februari 2024 §25 beslutades att återremittera ärendet med motiveringen att se över andra finansieringsåtgärder än att sänka bidraget för övriga patientgrupper.

En översyn har företagits enligt ovan. Översynen konstaterar det inte finns några andra möjliga alternativ till finansiering av perukbidrag för personer med könsdysfori än det redan föreslagna. Utifrån det aktuella ekonomiska läget krävs medicinska prioriteringar vilket gör att från förvaltningens sida inte ser någon möjlighet till ökade anslag för bidrag till peruk. För att möjliggöra bidrag till gruppen med könsdysfori bedöms att en omfördelning av nuvarande bidrag är nödvändig. Sammantaget leder förslaget till ett årligt bidrag på 5 500 kr för samtliga patienter som kan få perukbidrag, vilket också bidrar till en jämlik vård då fler patientgrupper inkluderas.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår regionfullmäktige

1. Kriterierna för att erhålla perukbidrag utvidgas till att omfatta personer med könsdysfori.
2. Befintligt perukbidrag om 6000 kr/år sänks till 5 500 kr/år för även kunna inkludera patientgruppen könsdysfori.

Yrkanden

Jennie Klaesson (M) yrkar följande:

"Moderaterna yrkar i första hand att ärendet fortsatt ska behandlas inom Hälso- och sjukvårdsnämnden i enlighet med Fullmäktiges beslut. Åtminstone skulle en lista för de olika hjälpmedlens kostnad/budget med uppgift om senast revideringsdatum kunna presenteras så att nämnden ges möjlighet att göra en omfördelning mellan de olika hjälpmedlen.

Moderaterna yrkar i andra hand att punkt 2 avslås"

Magnus Rönnerfjäll (C) och Ted Länsberg (SD) yrkar bifall till Jennie Klaessons yrkande om återremiss.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på om ärendet ska avgöras idag eller återremitteras och finner att ärendet ska avgöras idag.

Votering

Votering begärs och följande propositionsordning fastställs.

Den som vill att ärendet ska avgöras idag röstar 'Ja'. Den som vill att ärendet ska återremitteras röstar 'Nej'.

Med 7 ja-röster och 6 nej-röster finner ordförandet att ärendet ska avgöras idag.

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på regiondirektörens förslag avseende punkt 1 och finner den antagen.

Ordföranden ställer proposition på regiondirektörens förslag avseende punkt 2 och Jennie Klaessons mfl. yrkande på avslag och finner regiondirektörens förslag antaget.

Votering

Votering begärs och följande propositionsordning fastställs.

Den som bifaller förslaget röstar 'Ja'. Den som avslår förslaget röstar 'Nej'.

Med 7 ja-röster och 6 nej-röster finner ordröranden att regiondirektörens förslag antas.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår regionfullmäktige

1. Kriterierna för att erhålla perukbidrag utvidgas till att omfatta personer med könsdysfori.
2. Befintligt perukbidrag om 6000 kr/år sänks till 5 500 kr/år för även kunna inkludera patientgruppen könsdysfori.

Anteckning

Jennie Klaesson (M), Carl-Oscar Fransson (M), Mats E-Nilsson (M), Magnus Rönnerfjäll (C), Ann-Sofie O'Dwyer (C) och Ted Länsberg (SD) reserverar sig till förmån för Jennie Klaessons avslagsyrkande.

Expedieras till

Regionstyrelsen, GNU,

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse Införande av perukbidrag vid könsdysfori

Voteringslista: §44

Ärende: Införande av perukbidrag vid könsdysfori, HSN/780/2023

Voteringslist(or)

Omröstning om ärendet ska avgöras idag eller återremitteras.

Ledamot	Ja	Nej	Avstår
Katarina Nyberg Finn (S), ordförande	X		
Elin Hoffner (V), vice ordförande	X		
Marie Svensson (V), ledamot	X		
Margareta Mahmoud Persson (KD), ledamot	X		
Lena Persson (KD), ledamot	X		
Jennie Klaesson (M), ledamot		X	
Mats E Nilsson (M), ledamot		X	
Magnus Rönnerfjäll (C), 2:e vice ordförande		X	
David Adervall (S), ersättare	X		
Gunilla Larsson (S), ersättare	X		
Carl-Oscar Fransson (M), ersättare		X	
Ann-Sofie O´Dwyer (C), ersättare		X	
Ted Michael Länsberg (SD), ersättare		X	
Resultat	7	6	0

Omröstning gällande bifall eller avslag till regiondirektörens förslag avsende punkt 2

Ledamot	Ja	Nej	Avstår
Katarina Nyberg Finn (S), ordförande	X		
Elin Hoffner (V), vice ordförande	X		
Marie Svensson (V), ledamot	X		
Margareta Mahmoud Persson (KD), ledamot	X		
Lena Persson (KD), ledamot	X		
Jennie Klaesson (M), ledamot		X	
Mats E Nilsson (M), ledamot		X	
Magnus Rönnerfjäll (C), 2:e vice ordförande		X	
David Adervall (S), ersättare	X		
Gunilla Larsson (S), ersättare	X		
Carl-Oscar Fransson (M), ersättare		X	
Ann-Sofie O´Dwyer (C), ersättare		X	
Ted Michael Länsberg (SD), ersättare		X	
Resultat	7	6	0